
Taushet er tull

REDAKSJONELT

NYLENNAM

"Leger som blir oppmerksom på forhold som oppfattes som medisinsk-faglig uforsvarlige, bør tilkjennegi sin mening om dette ved deltakelse i den offentlige debatt.

Legers deltakelse i den offentlige debatt skal foregå under alminnelig ansvar for og frihet til ytring.

Denne ytringsfriheten må ikke begrenses ved inngrep eller etterfølgende sanksjoner fra det offentlige eller andre ansettelsesmyndigheter.

De nordiske legetidsskrifter vil i videst mulig omfang medvirke til denne sikring av legers ytringsansvar og-frihet via egen spalteplass."

Denne uttalelsen ble vedtatt av redaktørene av de nasjonale, medisinske tidsskrifter i Norden på et møte i København i juni 1997. Bakgrunnen for uttalelsen er flere eksempler på at leger har følt sin ytringsfrihet begrenset av arbeidsgivere eller offentlige myndigheter. I Danmark ble en overlege truet med avskjed om han ikke trakk tilbake sine avisuttalelser om unødvendig sen hjemsendelse av pasienter (1).

Den norske lægeforening har fått utredet legers adgang til å uttale seg offentlig om konsekvenser av budsjettvedtak, innsparingstiltak etc. (2). Konflikter mellom ytringsfrihet og arbeidsgiverlojalitet oppstår gjerne når det dreier seg om offentlige kommentarer til konkrete problemer ved den enkelte leges arbeidsplass. Så lenge kritikken er velfundert, og formen saklig, må leger ha full rett til å ytre seg, konkluderte professor Henning Jakhelln i sin betenkning (2).

FORM OG HOLDBARHET

Det må imidlertid stilles krav til uttalelsenes form og faktiske holdbarhet, presiserer Jakhelln som uttrykker det slik: "Siden uttalelser i media retter seg til almenheten, som ikke vil ha spesielle kunnskaper om forholdene innen helsevesenet - og spesielt ikke til forholdene innen den enkelte helseinstitusjon - vil kravene til form og holdbarhet måtte stilles strammere enn hvor det er tale om uttalelser som er beregnet på et mer begrenset publikum.

Selvsagt må også den ansatte gjøre det klart at vedkommende uttaler seg på egne vegne, og ikke på vegne av enhelseinstitusjon e.l. Dette forhindrer ikke at den ansatte kan benytte sin tittel og eventuelt også angi ved hvilkenhelseinstitusjon vedkommende er ansatt, f.eks. overlege ved en angitt avdeling ved angjeldende sykehus. I så fall måimidlertid den ansatte presisere at vedkommende uttaler seg på egne vegne, og ikke på vegne av helseinstitusjonen.

Prinsipielt gjør det ingen forskjell om en ansatt velger å gjøre bruk av en nøktern eller av en polemisk form, men i praksis vil den ironiske, sarkastiske eller polemiske form lettere bli ansett som utilbørlig, fordi denne form vil være mer bitende og latterliggjørende, og dessuten er nokså uvanlig i norske forhold, enn den nøkterne og prosaiske form"(2).

TIDSSKRIFTENES ROLLE

Om legenes deltakelse i den offentlige helsedebatt er økende eller synkende, er det vanskelig å avgjøre. Dagligeklipp fra norske aviser tyder på at legene er aktive deltakere i den diskusjonen som pågår om helsevesenets fremtid. Det er en prisverdig og viktig aktivitet, og en forutsetning for at medisinske premisser skal legges til grunn ihelsepolitikken.

Innlegg i medisinske tidsskrifter skal ikke være noen erstatning for ytringer i den offentlige debatt. Men iblant kan fagtidsskriftene tilby nettopp den form og ramme som sikrer at berettiget kritikk ikke ødelegges av sensasjonsoppslag. Stadig flere vitenskapelige tidsskrifter prioriterer fagdebatt. Tidsskriftets kronikk- og kommentarspalter er velegnet så vel for medisinske og helsepolitiske emner som for fagforeningsdebatt. I tillegg kan meningsytringer på inntil 400 ord som er utarbeidet eksklusivt for Tidsskriftets lesere, vurderes for korrespondansespalten.

Vi oppfordrer alle som har et budskap på hjertet å benytte seg av sin ytringsfrihet, gjennom Tidsskriftet eller andre medier. All tale er riktignok ikke sølv, men taushet i denne forbindelse er definitivt heller ikke gull.

Magne Nylenna

LITTERATUR

1. Jungersen D. Læger i ytringsfrihedens spændetrøje. Ugeskr Læger 1997; 159: 2892-6.
2. Jakhelln H. Legers adgang til å uttale seg offentlig om konsekvenser av budsjettvedtak, innsparingstiltak m.v. for den institusjon/avdeling de arbeider ved. Skriftserie nr. 11/1993. Oslo: Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo, 1993. (Kan fås fra Informasjonavdelingen, Den norske lægeforening, Postboks 1152 Sentrum, 0107 Oslo.)

Publisert: 30. august 1997. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.